

Čtení o PROSETÍNĚ

SEŠIT č. 5

OBSAH:

-Protireformace, toleranční patent,

-Šimsová: Čtení o Prosetínu, kapitola IV, V, VI

Čtení o Prosetíně připravila komise při obecním úřadě ve složení Milena Šimsová, Květa Syrová, Miluše Prudká, Květa Kotlánová, Zdeněk Štěpánek, Vladimír Procházka a Jaroslav Fučík. Komise se setkala s podporou širokého okruhu občanů. Zvláštní poděkování zasluhuje zejména pan starosta Bartoň a paní Londrasová. Foto zapůjčili V. Procházka, M. Hlaváčková a K. Syrová

IV.

Bratr František Rozbořil, člen brněnského evangelického sboru byl po léta zaměstnán jako archivář v brněnském zemském archivu. Jeho zaměstnání poznamenalo jeho tváře; do^ušd ho mám v paměti vyššího, hubeného, trochu shrbeného a až podivínsky hořícího pro mluvu starých spisů. Nerozuměla jsem tehdy jeho zanícení. Po letech jsem nečekaně v prosetínském archivu našla ^{plody} zapadlé zapomenuté nikým neoceněné práce. Silná sloha opisů a překladů spisů z nejrozličnějších archivních fondů, týkajících se Prosetína a prosetínského evangelického sboru zvláště z toleranční doby. Podobné výpisky pořídil br. Rozbořil pro obecní archiv v Olešnici a mnohé leží zřejmě nepovšimnuté ve sborových archivech jeho rodné Vysočiny.

Řada opisů, pečlivě označených archivními signaturami, řada překladů z úřední, dnes už těžko srozumitelné němčiny a latiny. Před námi se rozvíjí běh tehdejší úřední mašinerie. Ponížené oznámení vrchního, úředníka kunštátského panství brněnskému krajskému ~~úřadu~~ hejtmanovi, nadřízenému úřadu. Brněnský krajský hejtman posílá udání vyšší instanci: Slavnému císařsko-královskému zemskému guberniu. Gubernium posílá věc k vyřízení zpět krajskému hejtmanovi, ten dolů kunštátskému vrchnímu.

Současně věc běží po druhé koleji. Olešnický katolický farář poníženě vypisuje prosetínské události nadřízené brněnské konsistoři v obšírném latinském dopise. Konsistoř posílá dopis zemskému guberniu. Zemské gubernium zpět konsistoři.

Zázoveň gubernium oznamuje prosetínský případ české dvorské kanceláři do Vídně a prosí co nejpokorněji o milostivé rozhodnutí, jak se v této věci zachovat. Jménem císaře je

vydán a poslán z Vídně guberniu dvorský dekret. Gubernium dekret posílá k vyřízení brněnskému krajskému hejtmanovi a zároveň brněnské konsistoři.

Na to v celé obsáhlé úřední korespondenci dochází ke zvratu. Proti všemu úřednímu postupu a pořádku je vydán v téže věci nový dvorský dekret opačného znění. Zprávou krajského i hejtmana, jak ~~svazkový~~ rozkazy dané novým dvorským dekretem osobně splnil, se uzavírají úřední spisy. Čtyři měsíce trvající jednání na úřadech je ukončeno. Viděno našima očima: skutková podstata žádná, výsledek jednání žádný.

Přes to mám tato úřední korespondence nebyvalou cenu. Jsou to jediné zprávy o tom, co se v Prosetíně a okolí dalo po zatčení a vyšetřování olešnických na kunštátském zámku v červnu 1781!

Když Řehoř Jakubec v rozhovorech s olešnickým farářem a při výslechu na kunštátském zámku hájil myšlenku - my nejsme žádní bludaři, ale jsme křesťané, kteří se ve své víře opíráme o Písmo a já se veřejně hlásím ke svému přesvědčení a nejsem sám, - pak to nebyl jeho okamžitý nápad ani hrdinská póza. Bylo to promyšlené a zřejmě před tím důkladně prohodované stanovisko a jak jsem ukázala v minulé kapitole, Řehoř Jakubec tímto postojem chtěl dostat jednání o náboženskou svobodu na vyšší úroveň. Mohli bychom snad i říci, že se dal zatknout proto, aby se dostal na zemské gubernium a odtud do Vídně. Dopadlo to, jako obvykle, poněkud jinak.

O tom, že jeho stanovisko bylo promyšlené společné stanovisko několika lidí, svědčí "leták", který se nám zachoval díky ušavačské horlivosti kunštátského vrchního a jeho pomocníků.

" Bratří, který ste věřící Ježíše Krista!

Pozdravujem vás, pokoj s vámi buď! ... jako vás všech držíme, abyste byli tak dobrotiví, aby jeden každý uvažil dobrém rozumem, jak ste toho v dobrej povjedomosti, že někteří s naší strany v rukou nepřátelskej sou a zato máme nevyhnutelné, že toho všichni účastni budou, nebo ti, kteří sou tam, mlčet nebudou, nebo zato z jejich úst slyšeli, zdá se nám, co z vás někteří jako byste pochybili; při tom napomínáme vás, abyste vyznali a nezapírali, když zapírat nebudem, vyzná nás Kristus Pán před Otcem nebeským, stálí toho oumyslu jako my, abyste se jeden každěj svou vlastní rukou podepsal, že ste co oni.

Na to se podpisujeme všecí bratří Olešničtí a také Loučtí. "

List je, řečeno dnešními slovy, výzvou k solidaritě se zatčenými. Jsou na něm podepsáni nejen olešničtí, ale i loučtí /vesnice, ležící mezi Olešnicí a Prosetínem. Je v něm však i více.

Výzva "abyste vyznali a nezapírali", "nebo ti, kteří tam jsou (to jest ve vězení), mlčet nebudou" List zřejmě připomínal, co bylo předem dohodnuto. Kunštátskému vrchnímu bylo jasné, že je to výzva k "odpadnutí", to jest k odřeknutí se katolické církve. Zachytil ještě jeden list, který je svým způsobem řeči ještě nesrozumitelnější. "e to text silně proložený náboženskými úvahami, ale uprostřed nich skoro zašifrovaná je výzva : " Za to vás všech věřících, bratři moji žádám...abyste jemu ke cti a slávě... zasvětili den 6. srpna, totiž Proměnění jeho na hoře Tábor, aby on ... s námi ráčil tu proměnu učiniti a nás z tohoto babylonského zajetí vysvoboditi". Je to jasná výzva ke shromáždění "abychme sobě projednali a o to pečovali a pracovali dále, nebo nám to naši nepřatelé nebudou mocně vracet jako to našim předkům mocně odjali, ale musíme se my předně k všemohoucnosti Božské s poníženou prosbou obrátiti a za to jeho z upřímného srdce žádat..."

První český list vyzýval bratry k solidaritě se zatčenými a k odvaze se veřejně přiznat ke svému přesvědčení, druhý je vyzýval k společnému shromáždění a modlitbám 6. srpna. Už sám svátek "proměnění na hoře Tábor" měl zřejmě bratry upomenout na husitskou minulost. List končí hlubokou myšlenkou: Na Pánu Bohu si musíme vyprosít pomoc, jestli máme dokončit "před sebe započatou práci". Nikdo nám dobrovolně nevrátí to, co našim předkům bylo mocně, to jest mocí a násilím odňato. Žádná práce nemůže být bez "pocházení a útrat", snad bychom mohli přežít bez scházení se a ztrát.

Myslím, že kunštátský vrchní pochopil o čem jde, když oba listy ^{poslal} jako přílohy, které potvrzují "důvod pravého odpodnutí" ke svému "poníženému oznámení" panu krajskému hejtmanovi.

"Ponížené oznámení"

na jaký způsob se stalo, že poddaní z dědiny Prosetína na kunštátském panství a pod olešnický kostel patřící, již dvakrát - totiž o poštědní neděli a ve středu ve svátek Panny Marie jenom v nepatrném počtu, ano téměř žádní, do kostela olešnického nepřišli, nýbrž násilně a svévolně kostelníkům klíče prosetínského filiálního kostela ~~od~~brali a odbývali v něm veřejně a svobodně jejich bohoslužby, jako odpadlíci od pravé víry.

Zde připojuji dvě přílohy v české řeči, jež potvrzují zároveň důvod pravého odpadnutí, které přišly od Prosetínských tak jako Olešnických do Louky a z Louky od louckého rychtáře byly dodány Prosetínským a které já tu připojuji k nezbytnému doplnění /poníženého oznámení/

Ponížený

Jan Antonín Senský, vrchní

Brněnským úřadům se ponížený Jan Antonín Senský svým udáním nezavděčil. Na přílohy v české řeči bylo připsáno, že text nedává žádný smysl a gubernium vytklo krajskému hejtmnovi, "Jak královský krajský hejtman mohl vzíti tak neúplné oznámení od kunštátského vrchního a jak je mohl sem poslati, když .. nebyla připojena podstata činu a jakým způsobem a kdo kostelníkům odejmul klíče a jaké násilnosti se při tom staly."

Co se vlastně v Prostíně v srpnu 1781 stalo, vylíčil v latinském dopise, adresovaném brněnské konsistoři, olešnický farář Jiří Jaich.

"Nejctihodnější a nejvznešenější pane, ~~pone~~ generalis a officialis ve věcech duchovních a celá nejdůstojnější biskupská konsistoř, pánové, pánové nejmilejší!

Do jaké míry téměř denně se zvětšuje mé duchovní zoufalství pro rostoucí počet těch, kteří se prohlašují následovníky omylů ve víře jak slovy, tak skutky, pozná se z přítomné relace, kterou ~~to~~ nejponíženěji činím.

Slavili jsme v Olešnici ve farním kostele patronium sv. Vavřince, mučedníka, v neděli po jeho svátku, - byla to neděle po Duchu svatém - procesím k tomu kostelu prosetínskému, Xjak jindy bylo vždy ve zvyku, /prosetínští/ nejen že se nedostavili, nýbrž dokonce se odvážili v místním kostele, který vzhledem k Olešnici je filiální, se sejít^a v době, kdy zde /t.j. v Olešnici/ byly konány služby Boží, konat veřejně svá cvičení pseudonáboženská a známost tohoto činu sem přinesli někteří lidé, více odtud vzdálení a procházející později zmíněnou vsí Prosetínem, a to také jsem hned oznámil prostřednictvím rektora kunštátského řediteli panství. V následujících dnech tato získaná vědomost byla nejen potvrzena zprávou mnohých, nýbrž přestoupilo k tomu ještě, že své shromáždění v kostele i odpoledne opakovali.

Na svátek Panny Marie na nebevzetí, protože na službách božích v Olešnici mimo několika žen bylo sotva spatřit jednoho neb druhého /z Prosetína/, vzniklo z toho podezření, zda neučinili totéž, o co se pokusili neděli předešlou. A nezklamalo domnění, neboť od mnohých bylo oznámeno, že v onen svátek, jak ráno, tak i odpoledne, v době služeb božích, měli zase své shromáždění! A proto k získání pravdivých zpráv odebral jsem se sám 17.srpna do Prosetína a tam, jak od rektora, o němž vím že je dobrým katolíkem, tak od kostelníka jsem se dověděl, že všechny oznámené věci se zakládají na pravdě. Zamýšleje oběť mešní, poslal jsem pro klíče ke kostelníkovi, který přišed řekl, že klíče přes jeho odpor byly mu odňaty a již nevráceny, a co neví kostelník, byly tam a byly mně přineseny. Dal jsem tedy zvonit na mši sv., nato přišlo asi jen osm žen a pět mužských osob. Po mši svaté jsem řekl kostelníkovi, aby mi klíče od kostela donesl do školy, že si je chci vzít sebou do Olešnice.

Když jsem se přibližoval ke škole, viděl jsem u ní shromážděné muže počtem dvanáct, které, když jsem při míjení pozdravil, od nich rovněž jsem byl lidsky přivítán. Když jsem vstoupil do školy a kostelníkům dal najevo při jejich příchodu, že si chci vzít klíče sebou, všichni hned za nimi vstoupili. Jeden z nich ujal se slova a takto začal mluvit: "Pane faráři, máme nějakou ztížnost!" "V čem záleží," opáčil jsem. Na to: "Jsme obžalováni u pana ředitele kunštátského, jako bychom se dopustili nějakých násilností vůči Církvi, ale my jsme nic takového neudělali." "Kdo Vás tedy obžaloval?" řekl jsem. "My myslíme, že pan farář", řekl mluvčí. Odpověděl jsem: "Mýlíte se, jakým způsobem totiž bych byl mohl vás obžalovat z nějakého násilí, když o žádném nevím. "atím však v tom špatně jste učinili, že jste místo toho, abyste na svátek

s

sv. Vavřince patrona farního kostela šli s procesím na služby Boží do Olešnice - jako vždy bylo zvykem - opovážili jste se sejít se v tomto kostele prosetínském a zpívat své zpěvy, ačkoli dobře víte, že podobná shromáždění, zvláště v době katolických bohoslužeb, jsou zakázána a vám nebylo povoleno veřejné vykonávání náboženství! Oni se snažili se vymlouvat, že se báli, aby se jim Olešničtí nevysmáli, když by přišli bez růženců, a proto raději zůstali doma a chtěli Boha chválit zpěvem. Na to jsem odpověděl: "Doma zůstat, to by prošlo, ale sejít se v kostele a provádět veřejné vykonávání vašeho náboženství, to nikdo nepochválí, protože jste jednali proti zákazu" a na to oni znova odpověděli, že myslili, že dobře dělají!

Potom jiný z nich, jménem Martin Juren, takto mluvil: "Pane faráři, já se přiznávám a říkám zjevně, že my všichni, cokoliv jsme až dosud dělali, že jsme to dělali jen pro formu, abychom vypadali, že jsme katolíci a že to byla pouhá přetvářka, protože již po dlouhý čas jsme byli vždy těmi, za něž se nyní prohlašujeme." Jiný přidal: "Já se přiznávám, že jsem pro zdání nosil růženec, ale že jsem se jej ve svém životě nemodlil." Zmíněný Martin Juren nejvíc litoval svých knih, které, když tam byli misionáři, nejprve sice zapřel, že je má, potom však ze strachu před trestem, jímž mu bylo pohroženo, vydal; že by je chtěl nyní zpět. Když jsem mu ale řekl, že již dříve byly spáleny, přestal. Dále říkal právě zmíněný Juren: "To však doufám, že, protože mnozí z nás jsou již starci a kráčíme tak říkajíc nad hrobem, kdyžby jeden neb druhý zemřel, nebude ze hřbitova vyloučen." Na to přednesení jsem odpověděl, že to já nikterak nemohu rozhodnout, to jen říkám, že v takovém případě já nebo můj nástupce učiníme, co nám bude poručeno. On však řekl: "Bylo by mi velmi bolestné, kdybych po toliké námaze a práci

při stavbě tohoto kostela podstoupené, se mi nedopřálo, abych u něho mohl odpočívat! Na to jsem odpověděl: "Jestli v obcování církve římsko-katolické vytrváte, nikdo vás z kostela a ze hřbitova nevytloučí, jestliže však nyní o své újmě se od věřících oddělujete, setrváte-li v bludu až do konce, připiště si to sami sobě, budete-li zbaveni na tomto svatém místě odpočinku."

Konečně si přáli ode mne, abych jim přece zanechal klíče od kostela zvenku, aby aspoň v den nedělní nebo sváteční mohli v kostele zpívat a zároveň se modlit. Odpověděl jsem: "Již jsem vám řekl, že až dosud vám nebylo povoleno podobné veřejné vykonávání vašeho náboženství, nýbrž zakázáno, a proto také já, že jste již proti tomuto zákazu jednali, jsem povinný odejmout vám příležitost k dalšímu prověření odnětím klíčů, které, jakmile zde jich bude zapotřebí, vždy budou k mání!"

Po takové a podobné rozmluvě, vedené ve vší dobrotě a mírnosti, jsme se navzájem rozešli, když jsem je byl napomenul, aby se chovali pokojně. Nedbajíce však na to, oni znovu v neděli jedenáctou /po Duchu sv./ v obvyklou hodinu služeb božích měli své shromáždění na hřbitově v Prosetíně a vykonávali své náboženské cvičení k čemuž přišli i mnozí z jiných vsí, zvláště z Louky; po našich službách božích /v Olešnici/ kostelník od nich poslaný, žádal ode mne klíče, a když jsem je odepřel, z důvodů, které jsem jim oznámil, oni přece se odvážili - nevím jak - otevřít kostel a tam znovu konat své cvičení.

V poníženosti toto oznamuji a zároveň poddaně žádám o laskavou informaci, jak se mám zachovat,

celé nejdůstojnější konsistoře biskupské
oddaný kaplan

Jiří Jaich, farář v Olešnici.

Dopis olešnického faráře dodnež dýchá bezprostředním vyličením událostí a rozhovorů v Prosetíně a je dokumentem o odhodlání prosetínských se již déle netajit svým přesvědčením, ale naopak hájit myšlenku, že shromažďovat se, číst bibli, modlit se a zpívat není nic nedovoleného., zatímco olešnický farář zaujal v této nové situaci postoj: "Doma zůstat (t. j. konat doma svou pobožnost!) to by prošlo, ale sejít se v kostele a provádět veřejně vykonávání vašeho náboženství, to nikdo nepochválí, protože jste jednali proti zákonu."

Týž den, kdy brněnská konsistoř poslala dopis olešnického faráře zemskému guberniu, nařídil krajský hejtmán kunštátskému vrchnímu, aby předvolal dva prosetínské kostelníky na zámek do Kunštátu k výslechu. V protokolu, který byl při výslechu pořízen a který opět úřední instanční cestou od kunštátského vrchního přes brněnského krajského hejtmana přišel až k zemskému guberniu, máme druhý, velice zajímavý doklad o smýšlení prosetínských.

"Svědectví o prosetínských protestantech, kteří svémocně a násilně odebrali klíče tamního filiálního kostela a sice:

Zjištění dvou kostelníků jmény Jan Mašíček a Jan Placando.

~~xx~~

Za první: Jene Mašíčku, jak jste sár, jste dobrým katolíkem či jiného náboženství?

Jsem asi šedesát let starý, ženatý a jsem ve spolkku s odpadlíky.

Za druhé: Jak jste starý Vy, Jene Placando a jaké víry?

Je mně právě čtyřicet osm let a jsem rovněž jinověrcem.

Za třetí Kde a komu jste poddání?

Oba jsme poddánými kunštátského panství.

~~Za čtvrté: Když jste oba kostelníky a měli jste klíče od vašeho~~

Za čtvrté: Když jste oba kostelníky a měli jste klíče od vašeho kostela ve svém opatrování, jak a od koho potom ve svátek sv. Vavřince se Vaši Prosetínští zmocnili kostelních klíčů, vstoupili do kostela a odbývali tam svou pobožnost?

Všichni z Prosetína měli jsme jít v onen den s procesím do Olešnice a v tom domnění jsme my kostelníci časněji než obyčejně otevřeli kostel; když jsme ale dlouho čekali a na procesí nikdo nepřišel, uzamkli jsme jej a nechali klíče na obvyklém místě v chrámové předsíni a odešli jsme oba kostelníci s hrobařem zcela sami do Olešnice. Když jsme odešli, přišla celá obec, vyhledali klíče, odemčeli kostel a odbývali v něm dopoledne i odpoledne volně své modlitby a pobožnosti.

Za páté: Kdo vlastně vyhledal klíče a odemkl kostel?

To nám není známo, poněvadž jsme vůbec nebyli doma.

Za šesté: Když jste se navrátili z Olešnice domů bylo ještě shromáždění pohromadě a co se ještě přihodilo?

Když jsme se vrátili odpoledne z Olešnice domů byli ještě pohromadě, šli jsme mezi ně a s nimi se modlili a zpívali.

Za sedmé: Kdo hned po skončení pobožnosti zamykal kostel a kam přišly kostelní klíče?

Když jsme se rozešli, oba jsme uzamkli kostel, vzali společně klíče a rozhodli jsme se, že si je nějakou dobu podržíme na svou zodpovědnost.

Za osmé: Jak dlouho a kolik dní podrželi jste si ty klíče?

Od sv. Vavřince do svátku Nanebevzetí Panny Marie připadla neděle, byli jsme toho dne opět v kostele a tam se opětně modlili. Tak jako v den sv. Vavřince.

Za desáté: Co jste dělali ve svátek Nanebevzetí Panny Marie a jak jste tento svátek svítili?

Tak jako v jiné sváteční úny byl tento den námi svěcen a byly konány pobožnosti.

Za jedenácté: Když tedy pan farář po svátku Nanebevzetí Panny Marie přišel, co učinil v této záležitosti?

Když jsem přišel, vyžádal si hned ode mně, Jana Maříčka, jako staršího kostelníka, klíče od kostela; já ale řekl, že je nemám a nevím, kde jsou; konečně poslal pan farář k druhému kostelníkovi, kde byly klíče na věšáku, jež si vzal /druhý kostelník/ na svátek Panny Marie k sobě; když pan farář převzal klíče, dal rozsvítit světla a četl zde mši svatou, po mši dal kostel uzamknout a klíče vzal sebou do Olešnice.

Za dvanácté: Přišli také nějakí lidé do kostela a účastnili se mše svaté?

Asi dvanáct mužských a ženských osob bylo přítomno.

Za třinácté: Odešel pan farář ihned domů po té, co převzal klíče?

Ne, odešel ještě do školy, kam mu byly klíče doneseny; jak ale sousedé uslyšeli, že si bere klíče, ihned z nich dvanáct přišlo do školy a jménem celé obce žádali od něho klíče, aby jim je pan farář vrátil, aby mohli dál své pobožnosti vykonávat.

Za čtrnácté: Co jim na to odpověděl pan farář?

Že se musí nejdříve otázat své duchovní a světské vrchnosti a očekávat jejich další pokyny, načež nastoupil cestu a odešel domů.

Za patnácté: Byli jste vícekrát v kostele od doby, kdy vám odebral pan farář klíče a jak jste mohli dovnitř, když jste neměli klíče?

Od toho času, kdy nám byly odebrány klíče, nebyli jsme víckrát v kostele, nýbrž jsme se scházeli nad hřbitovem a zde před kostelními dveřmi vykonávali jsme naše modlitby a zpěvy.

Za šestnácté: Mívali jste také svá kázání ve svých shromážděních?

Ne, žádné kázání, toliko jen výklady mezi sebou.

Za sedmnácté: Z čeho sestávaly vaše výklady?

V Písmě svatém, ve kterém jsme se jeden od druhého vyučovali

Za osmnácté: Co rozumíte pod Písmem svatým?

Zákon Páně, podle kterého chceme celkem žít a zemřít a od něhož nehodláme nikdy ustoupit.

Za devatenácté: Násilné vniknutí do kostela bylo tedy vykonáno od vás otevřeně bez představy, zda činíte věc správnou nebo nesprávnou?

Mimo celkem jednohlasné vůle, aby kostel byl otevřen a v něm konána naše pobožnost, nebylo myšleno na nic jiného.

Za dvacáté: Nepomýšlíte tedy vůbec, abyste odstoupili od svých bludů a obrátili se k pravdivým zákonům katolického náboženství?

Ne, zcela ne, neboť nejsme přestupníky božích nařízení, nýbrž praví následovníci Krista a svatého Písma, od kterého nechceme odstoupit po dobu života.

Za dvacáté první: Chodili také do vašich schůzek jiní lidé z jiných osad mezi Vás?

Ano, z okolních osad mužské a ženské osoby a příklání se k nám den ze dne více a více lidí.

Za dvacáté druhé: Neodpadne nikdo z vás, kdo se hlásí k vaší víře?

Ne, zcela ne, neboť kdo jednou k nám přistoupí, ten nikdy nechce odstoupit, nýbrž pevně setrvává ve

✓ tom, co jest mu podle Písma uloženo držeti a v tom po celý život beze změn je a setrvává.

Po všem svrchupsaném šetření nebylo v lidských silách vypátrati jednoho nebo druhého, který by byl schopen podati spolehlivé oznámení o původci svémocného vniknutí do tamějšího filiálního prosetínského kostela, zvláště když titíž ve všem a v každém zvláště jdou společně a pevně spolu drží.

Hrad Kunštát 4. září 1781

Jan Ant. Senský, vrchní

Jan Mašíček, starší kostelník,

Jan Placanda, mladší kostelník "

Další kroky zemského gubernia svědčí o naprosté bezradnosti, co ve věci dělat. Sice 17. září byl brněnské konsistoři dán příkaz, "aby konsistoř nejen důrazně pokárala olešnického faráře, který svěřil klíče kostela bludařským lidem, ale také aby zařídila přijetí katolických kostelníků a aby klíče kostela nebyly tak špatně uschovány." Našel se tedy viník - olešnický katolický farář - ale co se má dělat s lidmi v Prosetíně, nikdo nevěděl. Nakonec byla celá věc poslána nahoru.

"Zmíněný případ oznamuje se co nejoddaněji české dvorské kanceláři a prosí se co nejpokorněji o nejmilostivější rozhodnutí, jak je třeba se v této věci zachovat." Podání bylo do Vídně zasláno 17. září 1781 a byla v něm položena otázka: "Mají být prosetínští bludaři pro svémocné vykonávání bohoslužeb potrestáni... aneb jak by se mělo postupovat v této věci?" Gubernium požádalo o rozhodnutí českou dvorskou kancelář proto, "poněvadž podle současného nejvyššího zákona byl sice zrušen rozdíl mezi katolickými a protestantskými poddanými, ale za to protestantským poddaným nebylo povoleno veřejné a svobodné vykonávání náboženství."

Vidíme z toho, jak složitá situace vznikla tím, že Josef II. zrušil dosavadní protireformační patenty a rozdíl mezi katolickými a protestantskými poddanými, ale při tom nevyhlásil pro protestanty náboženskou svobodu. Zatímco ve Vídni Státní rada podporovala císaře v tom, aby po prvním kroku udělal i druhý, dvorská kancelář všemožně brzdila císařův postup. Dvorská kancelář byla proti dalšímu uvolnění a připouštěla, že by se protestantům mohlo dovolit "Privatissimum religionis exercitium" - to jest co nejsoukromější vykonávání náboženství.

Víme-li o tomto postoji dvorské kanceláře k chystané toleranci, ani nás nepřekvapí dvorní dekret /vydaný jménem císaře!/ který dostalo zemské gubernium od dvorní kanceláře v prosetínské záležitosti 8. října.

" Má být ostře pátráno po původcích a tito, když se přiznají nebo budou usvědčeni, mají být potrestáni šestitýdenní veřejnou /nucenou/ prací, při čemž gubernium má jim objasnit jejich odvážný nanejvýš trestný krok, že svémocně vykonávali veřejně bohoslužby svého náboženství bez dovolení světské vrchnosti v e veřejném kostele vládnoucího náboženství... a má se zakázat celé obci další takové podnikání pod /hrozbou/ nejtvrdších trestů."

Příkaz ostrých výsledků a trest šest týdnů trvajících nucených prací byl velmi tvrdý vzhledem k tomu, že olešničtí evangelíci, věznění a vyslýchání v červnu téhož roku nebyli vůbec potrestáni.

Dekret dvorské rady byl vydán 8. října. 15. října vydalo gubernium příkaz, aby dvorský dekret byl zaslán krajskému hejtmanovi, s rozkazem "aby objasnil nejdříve obci Prosetínu jejich odvážný a nejvýš trestný krok...aby zakázal celé obci další takové podnikání...aby ostře pátral po původcích

toho činu, aby je pohnal k zodpovědnosti... aby bylo možno uložit trest, vyměřený nejvyššími místy."

Snad na základě tohoto příkazu byli zatčeni a drženi ve vězení v Olešnici Martin Juren a Jan Kliment spolu se svými rodinami, o nichž^u v pozdějších zápisech obecní kroniky dočteme, že čekali, že budou odesláni na galeje, když tu najednou byli z vězení vyhnáni a ke svému překvapení uslyšeli ze sousedního domu zpěv bratrské písně: "Ó slunce spravedlnosti, můj Pane Ježíši" a dozvěděli se, že byla vyhlášena náboženská tolerance.

Ve Vídni se totiž od začátku září horečně jednalo. Na začátku září Státní rada schválila císaři anonymní ~~úvahu~~ "Úvahu o náboženských rozdílnostech", v níž se hájila myšlenka volnosti svědomí. Po tomto jednání ve Státní radě císař vydal 13. září Nejvyšší rozhodnutí, ve kterém císař projevil vůli, aby evangelíkům a pravoslavným se všude povolily soukromé bohoslužby a aby tak náboženská tolerance se všude uplatnila. Evangelíkům a pravoslavným se ~~všude povolí~~ tímto rozhodnutím povolovaly modlitebny ovšem bez věže, zvonů a vchodu z ulice a bohoslužby v nich. Císař Nejvyšším rozhodnutím z 13. září už vyhlásil toleranci - ale, a to je velice zajímavé - tato tolerance měla být prováděna v tichosti, v jednotlivých případech pouhými dispensacemi. Jen tam, kde se evangelíci sami přihlásí, má se vyhovět jejich žádosti a má jim být dáno povolení, aby si opatřili modlitebny, kazatele, fary, školy a j. Nejvyšší rozhodnutí z 13. září byla tichá, neveřejná tolerance bez patentu.

Proč císař 13. září vyhlásil zásady a už i způsoby provádění tolerance jakoby tajně, přes to, že ho státní rada v jeho názorech a rozhodnutích jednoznačně podporovala? Jistě pro silný odpor dvorských kruhů, které ~~nechtěly~~ připustit, aby evangelíci byli veřejně uznáni. Dáveď však mohl být hlubší.

Nebyl Josef II. v podstatě přesvědčen, že náboženství je soukromá záležitost každého jednotlivce a nemyslel tedy, že bezprávní činěné na evangelících se odstraní tím, že se jim dá možnost soukromého náboženství? ~~Daxtshxpxřixkx~~

Do toho přišla žádost olešnických evangelíků, kterou osobně císaři předal Řehoř Jakubec a rozhovor s ním. Řehoř Jakubec dovedl císaři nejen odpovědět jasně na ~~jkx~~ otázky týkající se Večeře Páně, ale vysvětlil císaři, proč je pro evangelíky nezbytné, aby měli svůj kostel, své místo, kde by se mohli veřejně shromažďovat. Takřka současně přišly do Vídně zprávy o tom, že v Prosetíně se už taková veřejná shromáždění evangelíků konají. A tak císař 6. října dal svým rádčům na uvážení, neměla-li by se jeho zářijová rozhodnutí dát přece jen vhodným způsobem na veřejnost. Státní rada zveřejnění schválila a 13. října vyložil císař dvorské kanceláři své Nejvyšší rozhodnutí z 13. září a trval na jeho zveřejnění. 20. října byl návrh znova státní radou přezkoušen a upraven a tak vznikla definitivní odoba Tolerančního patentu, který byl vydán pod datem 13. října 1781 a rozeslán ~~č~~ "emským úřadům s datem 27. října. Podle Tolerančního patentu bylo vrchnostem evangelíkům i pravoslavným dovoleno vykonávat veřejně obřady svého náboženství.

Vydání^W Tolerančního patentu lze jediné vysvětlit, proč v prosetínské záležitosti bez jakéhokoli nového podnětu zdola bylo 26. října vydáno Dvorskou kanceláří "další nejvyšší rozhodnutí", které se nejen tónem, ale i věcně podstatně liší od předchozího rozhodnutí z 8. října. V prvním dekretu se přikazovalo "Ostré pátrání po původcích a ti kteří se přiznají nebo budou usvědčeni mají být potrestáni..." V druhém se nařizuje "aby krajský hejtmán se odebral na místo,

předvolal obec, ukázal jim na zneužití propůjčené milosti a vybídl je, kteří dali podnět k této události, aby se sami přihlásili se slibem, že zakročí o menší jejich potrestání, jestliže kajícíně uznají svůj přestupek... dá přednost mírnosti a bude jim odpuštěn zasloužilý trest věznění. V případě však, že by vybízení krajského hejtmána nic neprospělo... je třeba postupovat podle právních předpisů."

Na základě tohoto druhého dekretu došlo v Prosetíně k jednání, o němž se nám zachovalo "dobré zdání" brněnského krajského hejtmána z 9. listopadu 1781.

"Povinně vykonáváje příkaz vysokého úřadu, vypravil jsem se časně ráno 5. t. m. / 5. listopadu / z Brna a odebral jsem se do Kunštátu, kam jsem přibyl pozdě odpoledne, tam jsem přenocoval a šestého ráno o sedmé hodině jsem se odebral do vsi Prosetína, vzdálené dvě hodiny cesty, přibyl jsem tam o deváté hodině a sestoupil jsem u tamějšího rychtáře, kde jsem také započal s nařízeným vyšetřováním. Zde bylo postaráno vrchnostenským zástupcem, se mnou tam přibylým, aby byla celá obec prosetínská předvolána k tomuto vyšetřování, která se také objevila, kromě několika, kteří odšli z domova a byla předpuštěna před stůl komise.

V tomto shromáždění jako základ vyšetřování byl celé obci nejprve vytčen v její české mateřské řeči jejich svémocný nejvyšší trestný přestupek, jak byla o něm komise co nejdůrazněji vyrozuměna, a jak se obec nejvyšší trestně prohřešila svým tak náramně odvážným násilnickým krokem.

Konečně, poněvadž prosetínským bludařům bylo slíbeno podle rozhodnutí vysokého úřadu, spočívajícím na nejvyšším dvorním dekretu, že komise neopomine účinně zakročiti na vysokých místech o zmenšení nebo úplné odpuštění hrozícího ~~tranz~~ nejtěžšího potrestání "jestliže se dobrovolně přihlásí pobuřovatelé, kteří dali popud k odnětí klíčů kostelníkům a vykonání modliteb v tamním českém katolickém kostele a kajícně se přiznají k tomuto svému přečinu". Na toto sdělení předstoupil ze zástupu shromážděné prosetínské obce Tomáš Štěpánek zcela neohroženě před stůl komise a celý průběh, jak se to s těmi klíči stalo, vyličil neskryvaně in formalibus.

Na desátý srpen již uplynulého měsíce připadá svátek patrona mateřského kostela v městysi Olešnici, t.j. svátek sv. Vavřince a toho dne mají Prosetínští jako farníci ve zvyku jíti každý rok obvyklým procesím ze svého filiálního kostela. S tímto úmyslem se shromáždil lid téhož dne v řečeném prosetínském filiálním kostele a ve stanovenou hodinu odešlo obvyklé procesí do zmíněné Olešnice; většina z obyvatelů se však nezúčastnila obvyklého procesí, neboť jim bylo od farníků častěji hořce vytýkáno, že vykonávají svou pouť bez růžence, který je přece slušné znamení pravého římsko-katolického křesťana. Prosetínští, kteří takto doma zůstali, rozhodli se vykonati tohoto slavného dne svou pobožnost ve filiálním kostele a v tomto smyslu se shromáždili na hřbitově a když se chtěli hromadně odebrat k pobožnosti do kostela, našli jej zavřený. Na to se stalo, že se rozhodli vyhledat klíče,, které také Jan Vavruška, Martin Jurejn a Jakub Fučík našli po velikém hledání v předsíni kostela. Jiní pak otevřeli dveře kostela a vykonali v něm evangelickou bohoslužbu podle svého způsobu zpěvem a modlitbou.

To vše udělali v domnění, že jim nebude zbraňováno
vykonávat jejich pobožnost v jejich filiálním kostele, poněvadž
římsko-katolická víra se od jejich evangelické velmi málo liší.

A poněvadž o všech hořejších údajích potvrdili přítomní:
Jakub Zelinka a pak oba kostelníci Jan Mašíček a Jan Placanda,
že spočívají na pravdě a také uznali, že nejenom nahoře roz-
vedené oznámení je pravdivé, ale i to, že nebyly násilně
odňaty kostelníkům klíče, skryté u vchodu kostela, za takového
stavu, ačkoli Jan Vavruška, Martin Jurejn, Jakub Fučík odejeli
do Vídně, aby tam přijali Večeři Páně a tedy nebyli doma a
nemohli být vyslechnuti o skutkové podstatě svého přestupku,
přece Tomáš Štěpánek ještě s několika ze shromážděné obce
předstoupil před vyšetřující komisi a nejenom uznal chybu
spáchanou tím, že vykonávali pobožnost svémocně v tamnějším
kostele, ale také prosil o nejmilostivější prominutí hrozícího
trestu.

To vše předkládám poslušně podle své služební povinnosti
na nejmilostivější vědomí a jsem současně toho nesměrodatného
názoru, aby prosetínským poddaným, když tito vykonali svou
pobožnost v tamnějším filiálním kostele z čisté nerozvážnosti,
nepředvídajíce, jaké následky by z toho mohly vzniknout a jaké
tresty by z toho vyplývaly, a přece bez dalšího vyšetřování
přiznali skutkovou podstatu a kajícně/svůj přestupek/ přiznání
uznali, aby jim byl milostivě hrozící trest, i když ne zcela
prominut, alespoň zmenšen.

Slavného císařsko-královského zemského gubernia

ponížený služebník Carel Fridrich Gr.v. Zellern.
Zollern.

Škoda, že se nám o prosetínských událostech nezachovalo
vyprávění pamětníků. Kdo ví, jak by vyznělo jejich podání!
V úředních lešjtrech, zachovaných ve zprávách gubernia je celý
případ uzavřen slovy: "Když se uvedení pobuřovatelé nejen sami

56

přihlásili... ale i tento svůj přestupek kajícně uznali, upouští se pro tentokrát od jejich zaslouženého ~~trasku~~ citelného potrestání" a končí se " co nejdůrazněji s pohrůzkou, aby očekávali citelný trest při příštím podobném podniku ".

Gubernium zřejmě neumělo jednat se svými podřízenými jinak, než jim hrozit. Celá záležitost začala tím, že přišlo udání, že 10.srpna měli evangelíci svoje veřejné shromáždění v prosetínském kostele a na hřbitově. Vyšetřování bylo skončeno v listopadu 1781, kdy takováto shromáždění byla povolena Tolerančním patentem. Nač ty hrozby? Úřední zprávy, zachované v aktech gubernia jsou samozřejmě jednostranné. Ale pozornému čtenáři jistě neuniklo, jaký je rozpor mezi zprávou krajského hejtmána který přímo v Prosetíně věc vyšetřoval a úředním závěrem o celé věci. Žádní pobuřovatelé se sami nepřihlásili, nic kajícně neuznali. ~~Naopak~~ v době, kdy do Prosetína přijel krajský hejtmán, v obci vůbec nebyli! Úřad chtěl - vlastně podle dvorského dekretu musel - celou věc smírně ukončit a více méně ututlat a to se i stalo.

Co způsobilo tento citelný posun v jednání? Proč najednou záleželo především úřadům, aby se celá věc smírně ukončila, proč úřady ustoupily od původního úmyslu veřejné shromáždění v Prosetíně důkladně vyšetřit a exemplárně potrestat? Jistě vydání Tolerančního patentu. Ale jak to, že tento patent byl vůbec vydán - přes odpor Dvorské kanceláře, přes odpor vládnoucích kruhů katolické církve a proti původnímu císařovu úmyslu vyhlásit toleranci jako soukromé právo jednotlivce na osobní náboženské přesvědčení, které se však nemá projevovat na veřejnosti?

Ostře řečeno císař Josef II. byl k vydání Tolerančního patentu donucen.

Předně strachem, aby se neopakovaly bouřlivé události z roku 1775-6, kdy se na Valašsku lidé začali hromadně hlásit ke svému přesvědčení. Za druhé novými a novými peticemi, podávanými jednotlivci nebo skupinami vždy znovu a na nejrůznějších místech a z nejrůznějších míst. Překvapujícím zjištěním, že nejde o lokální záležitost, ale vlastně o celou Moravu /Valašsko- jižní Morava- Vysočina/. Ukázala se také neudržitel-
nost původní císařovy myšlenky, že stačí lidi přestat pro jejich přesvědčení pronásledovat a že náboženské přesvědčení je soukromou záležitostí jednotlivce. Svoji významnou úlohu tu sehrálo i prostonárodní náboženské hnutí, které se ve formě deismu začalo hrozivě šířit mezi evangelíky i mezi katolíky díky obecné duchovní prázdnotě. K

Toleranční patent byl vydán především díky těm bratrům z Valaška, Nosislavě, Klobouk, Olešnice, Prosetína.... kteří se ještě před jeho vydáním otevřeně a hlásili ke svému přesvědčení a začali se shromažďovat veřejně ke svým bohoslužbám. "podle Zákona Páně".

Dr. František Jednář o tom píše: "Není sporu, že osobní stanovisko Josefovo bylo oficiálně rozhodujícím prvkem při tomto ediktu... Neméně závažným činitelem však byli tajní evangelíci sami, kteří si ani neuvědomili, jak přivedli rakouskou církevní praxi do situace, jež byla ...nemožnou. Možno tvrditi, že si oni "tiší v zemi", představující "skryté semeno", si náboženské svobody vydobyli. "

"Evangelíci moravští mají v dějinách lidstva zásluhu, že svou houževnatostí a svým odbojem proti násilí ve věcech svědomí dali vídeňskému dvoru popud, aby .. postavil se na stanovisko, které český lid před Bílou horou zaujímal jako samozřejmost, uznání svobody svědomí ve věcech náboženských. V tomto smyslu možno bez nadsázky tvrditi, že toleranční patent byl činem, který celé říši vydobyl český utlačený prostý člověk. "

"Tak v tom kraji brněnském v tu středu po sv. Trojici, v roku 1781 v Olešnici skrze potýkání kaplana katolicko-římského o víru, stalo se pohnutí veliké na panství kunštátském, skrze kteréž disputacii o statui Jana Nepomuckého, Řehoř Jakubec a s ním tři bratři z Olešnice do arestu uvěznění byli a na krajském úřadě v Brně odpovídat se museli, propuštění ale jsouce, Řehoře Jakubce do Vídně vyslali k titul. pánu Samueli z Nagy, agentovi konfesí helvestké od uherského království, by o to svaté křesťanské náboženství evangelické reformované náboženství k císaři pánu Josefovi II. supliku učinil, jakož se i skutečně stalo.

Že ale Hospodin Bůh nejvyšší, cokoli chce, to činí.. že srdce... císaře Pána, Josefa II. obměkčeno bylo, tak jest tomu svatému náboženství odporný nebyl, nýbrž povolení a trpění v těchto dědičných zemích učinil dle vydaného prvního cirkuláře pod datem 13. října a receptum 26. října 1781."

Takovými slovy líčí vydání Tolerančního patentu Josef Zrůst, sedlák v Telecím č. 38 v "Protokolu církve Telecké."

"To bylo od těch lidí hrozné radosti, že prý jim Pán Bůh dal dočkat, že nyněčko to Písmo svobodně mohou mít a beze všeho strachu veřejně číst a to i katolíci"- praví pamětní kniha Chládkova. V Blažkově... staříček Macháček radostí vyskakoval... tančil a plakal, že budou nyní moci Boha veřejně oslavovati... V první radosti celé noci spolu trávili.

"Jako hladový když nasycení dojde, jako dlouho nemocný když se uzdraví, jako vězeň když se tížících pout zbaví", tak si připadal Tomáš Juren "byv volný ve svém náboženském přesvědčení jako pták v povětří."

Řehoř Jakubec napsal v Žaltáři vytištěném u Josefa B. Neumanna v Brně oslavnou modlitbu Bohu a Tomáš Juren "tomu tak dobrotivému císaři za tu jeho velikou milost tento následující list zkomponoval a z vděčnosti na budoucí toho památku v Litomyšli na Impresí dal. Půlarch na dlouho potištěný a rámcem zdobený...čte se v v tato slova:

Vděčnost protestantských českých a moravských cís.král.poddaných nejjasnějšímu a nejmilostivějšímu císaři pánu Panu Josefu II. za udělení milosrdné svobody v náboženství kterážto jest skrze Jejich cís.král.milost cirkuláři a patenty milostivě vydaná Léta Páně 1781 dne 27.října.

Žehnej Bůh slavného jména
císaře našeho Pána
buď mu sám štít a ochrana
za jeho vůli odměna,
by soudil lid v spravedlnosti
všecky své chudé v pravosti. Žalm 27,2

Dejtež co jest císařovo císaři, a co jest Božího Bohu.
Mat. 22,21v.

Vivat, Josefe císaři
ať se všechno dobře daří,
nechť každý řekne s vděčností
to jest pod jeho milostí.
Josef druhý, dobrý náš král
velikou milost nám prokázal
kterouž jsme my dočekali
velicí a také malí.

67

Všichni nábožení křesťané
Čechové i Moravané,
máte velkou milost Boží,
kteráž se den po dni množí.
Ach, jak nám Bůh nenadále
naklonil dobrého krále,
Totiž Josefa II./ císaře slavného
Tak že on z Boží milosti
ráčil jest toho dovésti,
že nám daroval svobodu
evangelickému lidu !

Jenžto může každý zjevně
své náboženství veřejně
dle rozkazu vykonávat,
Pánu Bohu chválu vzdávat.

On jest k potvrzení toho
náboženství křesťanského
skrz patenty prohlásit dal
byť jeho milost kdo znal.

Stalo jse jest roku toho
pamětně znamenáného
tisícího sedmistého
osmdesátého prvního.

Evangelíci veřejně
vyznali jsou víru zjevně,
kdežto se před tím tajíce,
sto padesát let a více.

Počítat to každý může
od Ferdinanda císaře druhého
náboženství zakázáno,
jest evangelickým známo.

88

Historie osvědčují
spravedlivě dokazují,
jak evangelíci mnozí
byli pro víru ubozí.

Učinil jest Bůh proměnu,
budiž chvála Jeho jménu,
co Ferdinandus zakázal,
toho zas Josef rozkázal.

Slavmež tak dobrého krále,
zazpívejmež jemu k chvále,
vivat rex Josef náš. Pane!
myť všechno dobré žádáme.

Rex Josef opakujeme,
vděčnost mu prokazujeme.
Vivat, vivat, victoria!
Chvalmež Boha, Halelujah.

Radost z vydaného patentu šla ruku v ruce s horečnou činností.
Juren ji zachytil v několika řádcích svých pamětí:
"Začátek náboženství. Roku Páně 1781 dne 21. října v neděli
po poledni začal jsem v dědině Hlubokým v katolické kapli
první evangelické křesťanské shromáždění."

Obšírnější zprávu o tom, co se stalo v Hlubokém *ale*
i jinde v době
~~šest dní před~~ zveřejněním Tolerančního patentu, poslal
olešnický katolický farář Jiří Jaich brněnské konsistoři.
"Mimo to jsem nucen s bolestí oznámit nejdůstojnějšímu
biskupskému officiu den ze dne větší odpad od pravé víry
a přístup k sektě buď evangelické nebo reformované, které
však tito lidé sotva mohou rozlišiti nebo sotva je znají."

Před několika dny mi oznámil můj lokální kaplan Sulkovecký, že v Hlubokém, v kapli, postavené z povolení nejdůstojnějšího olomouckého biskupského officia a zemřelým Františkem Pomesianem, farářem kdysi bystřickým, benediktované a která má věžičku a zvonek, se shromažďují nepravověřící ke konání svých bohoslužeb a to čím dále v hojnějším počtu, takže na svátek Všech Svatých nestačila kaple pojmout lidi a proto v den brzo následující rozšířili atrium a následující neděli se napočítalo již téměř šest set lidí zbíhajících se z různých panství. Vůdcem jejich a kazatelem je Tomáš Juren, který sedě u stolečku lidu předčítá a předzpěvuje. Když

Když byl otázan jeden sedlák sulkovecký Jakub Kozna od rychtáře sulkoveckého, proč se tak do Hlubokého scházejí, odpověděl: abychom dostali vlastního pastora, kdybychom se nescházeli, nedostali bychom svého služebníka.

Aby lidi oklamali a snáze je k sobě přidružili, předpokládají, že jejich náboženství je nařízeno, nechtějí však zjevně říci od koho.

Dne 6. listopadu se stalo velké shluknutí v Polomi a Sulkovci. V Polomi všichni obyvatelé byli svoláni, aby na rozkaz se sepsali a tuto novou víru přijali a toto sepsání bylo také nahoře zmíněným Tomášem Jurenem provedeno přes odpor Josefa Jančíka, rychtáře obce a tří sedláků, Ambrože, Vondráčka a Koutného a kováře, kteří nedovolili, aby byli sepsáni.

V Sulkovci se pokusili o totéž za vedení Josefa Dvořáka, Jakuba Kozny, Jana Jakuba, Jana Břeňka a Matěje Kozny, protože však nemohli ukázat žádajícímu rychtáři písemné pověření k této konskripci, ničeho nedosáhli. Zda přece však dle svého vlastního úsudku připsali některé lidi z této vesnice nebo z jiných, není známo. To však jest jisté, že od jistého času se velmi zmenšil počet lidí, navštěvujících

naše bohoslužby|a mimo to se zjevně slyší, že nepravověřící v tomto okolí chtějí žádat nejen vlastního pastora svého náboženství, nýbrž, aby byl jim dán i kostel Sulkovecký. Odvažují se dokonce činit pohružky těm, kteří nechtějí přejít na jejich stranu, říkají: jen abychom počkali, že nás katolíky brzo poženou a vyhladí.

Co se týče filiální kolatury v Rovečném, není pochyby, že jak v této vši, tak i v jiných vseh, k tomuto kostelu patřících, je mnoho těch, kteří jsou náchylni přidat se k této sektě. Často totiž shromáždění, vzájemně kuji plány, činí sbírky na nejmenovaná vydání, vzdalují se bohoslužeb, mají styky s Prosetínskými, ostatním se svěřují, otevřeně však dosud neprohlásili, že se odklonili od pravé víry, je proto naděje, že - když ~~nedostanou~~ ostatní nedostanou, co hledají - budou rozumnější a vrátí se do lůna církve.

Nakonec také, abych neopominul místa, svěřená přímo mé péči, přiznávám, že v městečku Ohls nebo Olešnici, poznamenány jsou 24 rodiny, o nichž je domnění, že přijali novou sektu, rovněž tři hospodáři jsou v podezření, ~~z~~ale jejich rodina je pravověrná. Ostatní všichni, kteří tvoří více než 130 rodin, jsou pokládáni za dobré katolíky a jako takoví se jeví svými skutky.

Vesnice Ústup, Kněžovice a Rosička jsou zcela čisté od poskvrny heretické. Veš Černov je také čistá, kromě nějakým způsobem podezřelých. Veš vesnici Křenov mlynář a hostinský jsou známí stoupenci herese, avšak manželky jejich se k nim nepřidávají, ve vesnici Lhotě jeden dům je nakažen, ostatní trvají v pravé víře.

K filiálnímu kostelu prosetínskému patřící obce jsou: Prosetín, který téměř celý je nakažen, s výjimkou rektora s jeho rodinou a několika chudých podruhů, rovněž s výjimkou Pavla Buršíka, který prý řekl: já od svého pastýře katolického neodstoupím, nýbrž, jakmile budu potřebovat jeho pomoci, k němu se uchýlím. Rovněž manželky také jsou některé, které nechtějí následovat sektu svých mužů a jistě mnohé dívky jsou s nimi jen ze strachu před rodiči. Rodin je čtyřicet jedna.

Vesnice Louka počítá 36 rodin, z nichž pravou víru zachovává 14 rodin, ostatních 22 chtějí se přidat ba dokonce již k sektě se hlásí. Vesnice Čtyři Dvory má 18 rodin, z těch 14 jsou katolické, 4 přívrženci sekty. Vesnice Brťoví, tam se nachází 17 rodin, totiž osm katolických, devět sektářských. Ves Bolešín, tam je napočítáno 24 domů, v nichž bydlí devět rodin katolických, sektářských však patnáct. "

Zpráva olešnického faráře byla napsána 12. listopadu, čtrnáct dní po zveřejnění tolerančního patentu. Odkud měl olešnický farář tak přesný přehled o odstupujících rodinách, když první úřední soupis se konal na kunštátském zámku až koncem prosince? Nebylo dosud vydáno prováděcí nařízení a úřady neměly vlastně dosud v rukou instrukci, jak soupisy provádět.

Otevřeme ještě jednou Protokol telecké církve a přečteme si pozorně zapis pmetníka Josefa Zrůsta:

" Že ale Hospodin Bůh nejvyšší, cokoli chce, to činí... ze srdce,,. císaře Pána Josefa II obmekčeno bylo... povolení a trpení učinil..~~dxxyxzxéxxpxxxixéxxixkuláka~~
Pak na kancelářích publicírováno, jakož na našem poličském kanceláři dne 24 listopadu. Však ale dosti z temna ten vydaný cirukulář publicírován jest byl s tím výkladem, že

42

těm jest povoleno to náboženství provozovati, kteří proň z české země odešli, aneb z jiných zemích takového náboženství se usadit chtějí.

Neohlídal se lid obecný na ten temný výklad a mocnost světa, ale na moc Boha živého, takže v poslední neděli Páně před adventem to jest 28. listopadu 1781 u France Šmatlána, ten čas rychtáře v Telecím č.64, beze všeho k němu poručení (jeden druhému věděti dal), o pěti hodinách večer za dvě hodiny v naší obci Telecké 92 familií k náboženství reformírovanému se přiznalo a římské vyznání opustilo a v těch 92 familiích počet duší se vynacházel přes 500 duší. "

Dokumenty toleranční doby nás nutí k zamyšlení a kladou nám otázku: z čeho naše toleranční sbory vznikly? Byly ustaveny po vydání Tolerančního patentu a Tomáš Juren vyjádřil jistě nejen za sebe svou vděčností^{chválou} a radost z toho, že byla tímto patentem evangelíkům dána možnost se veřejně přihlásit ke svému náboženskému přesvědčení. Nebyly však ustaveny tímto patentem - a to není malicherná slovní drobnost ale podstatný rozdíl. Evangelíci před vydáním Tolerančního patentu se shromažďovali a četli bibli, vykládali ji mezi sebou, zpívali písně a prosili Boha o svobodu, po mnohá léta tajně, v posledních měsících veřejně. Po vydání patentu doslova v několika málo dnech a týdnech sepsali mezi sebou ~~svědci~~ hlásící se rodiny "beze všeho poručení", rozumí se úředního nařízení. "tehdaž byla plna radostí ústa naše a jazyk náš plesání, tehdaž jsme pravili mezi národy: Veliké věci s námi učinil Hospodin."

VI.

Dříve než byl Toleranční patent vydán, konala se veřejná shromáždění evangelíků "podle Zákona Páně". Dříve než na úřady došla instrukce, co dál, začali se lidé sami sepisovat. Už 2. prosinci vyslali bratři z ^uTelecího Jana Kaplana z Březin do Vídně suplikou "jak veliký počet familií a počet duší se vynachází, by nám dům modlitební stavěti a pastýře duchovního přijmouti povoleno bylo." 2. února přišlo z Vídně povolení, ale teprve 25. února došlo v Poličce k prvnímu "komisírování", to jest k prvnímu úřednímu soupisu rodin a později jednotlivců, kteří chtěli vystoupit z katolické církve.

Podle zprávy olešnického faráře se už 12. listopadu ~~se~~ vědělo, že ve vesnicích, které patřily ke katolickému filiálnímu kostelu v Prosetíně odstupuje celkem 101 rodin. Sto přihlášených rodin mělo právo žádat vlastní modlitebnu. Prosetiští také zřejmě o ni hned žádali. Už 4. ledna 1782 bylo vyměřeno místo k její stavbě.

Teprve 28. prosince 1781 zasedala na kunštátském zámku komise a konal se 1. úřední soupis. Každý hospodář se musel osobně dostavit na zámek a ohlásit, kolik lidí z jeho domu odstupuje od katolické víry. Výsledky soupisů byly ohromující. Tak veliký počet nikdo nečekal. Kolik let se zdálo, že celá země je pokatoličtána.

2. ledna 1782 vydal císař Josef II. nařízení, jímž vymezil pravomoc úřadů a usměrnil postup gubernií, krajských úřadů a vrchností vůči nekatolíků. Podle lednového nařízení nekatolíci měli svobodu svědomí a víry, ale nesměli k

nutit své spoluobčany, tím méně tupit jiné náboženství nebo sahat na kostely, obrazy a sochy. Nesměli se navzájem navštěvovat. Lednovým nařízením byl především stanoven nový způsob přihlašování. První hromadné přihlášky k evangelickému náboženství měly být zkontrolovány důkladněji, aby se zabránilo nedobrovolným a lehkomyšlným odstupům od katolické církve. Ve skutečnosti šlo o snížení značného počtu přihlášených evangelíků. Podle lednového nařízení byly jmenovány náboženské komise složené ze světských a duchovních komisařů, které měly zasedat ve vrchnostenských kancelářích a sešpat protokoly s jednotlivými odstupujícími katolíky.

V březnu 1782 vydal císař další obsáhlé nařízení o postupu těchto náboženských komisí. Jejich hlavním úkolem byl "individuální rozhovor", neboť, jak se v něm praví, to jest jediný způsob, jak pomoci těm, kteří se přihlásili za nekato-
líky ze strachu nebo přinucení. Ti, kteří se před náboženskou komisí nedostaví, měli být pokládáni za katolíky s povinností účastnit se katolických bohoslužeb, věrouky a td.. Krajské úřady měly dohlédnout na to, aby nedocházelo k násilnému přemlouvání ať z té či oné strany. Nikdo se nesměl prohřešovat proti darované svobodě.

Tón obou nařízeních z roku 1782 nás nemůže nechat na pochybách, jaká to náboženská svoboda byla lidem darována.

Ve veselské sborové kronice je podrobný zápis toho, jak se úřední soupisy prováděly.

"...z kanceláře kunštátské skrze Antonína Senského, toho času vrchního, takové patenty v mnoha exemplářích do všech obcí téhož panství rozesílány byly s tím ohlášením, že kdo by chtěl od římsko-katolického náboženství odstoupiti a náboženství evangelického buď ale helvetského nebo augsburského vyznání se přidržeti, každému se na vůli ponechává,

toliko že zachovati sluší, aby jeden každý otec spolu s rodinou svou před císařskou komisí se zapsati a ku kterémuž vyznání sobě přistoupiti žádá, udati směle měl. Nad čímž veliké rozpačky mezi lidem jsou povstali, takže někteří vyznání augsburské sobě oblibovali, jiní zase vyznání helvetského čili starých českých bratří následovníci býti chtěli: až potom jest se domluva stala mezi všemi na panství kunštátském, že k vyznání helvetskému připadají. Kteréžto vyznání vyjádření takovým způsobem se dalo, že jedenkaždý před zvláštní komisi na dvoře panském v Dalečíně odbyvanou předstoupiti jest musil, byv od těch komisařů tázán, pro jakou příčinu od náboženství římsko-katolického odstupuje a ku kterému vyznání evangelického se přidati vůli má a svou vlastní rukou to podepsati musil.

K této komisi mnoho set lidí i z roženeckého a bystřického panství, mezi nimi přes polovinu měšťanů města Bystřice jsou přišli s tím úmyslem, jestliže se ostatní lid k vyznání Luterovu přihlásí, oni takové za své přijmou, poněvadž v městě Bystřici hned za času Frédřicha krále českého vyznání Luterovo i bratrské panující bylo, tak že kostel sv. Trojice luteránům a jiné stavení v dolní části města až podnes stojící a pode jménem "sbor" známé, bratřím k službě Boží sloužily. Kostel pak katolický po deset roků zavřený jest byl z té příčiny, že v městě jen asi deset rodin katolických se nalézalo, které do dědiny Rozsach do kostela chodily - což protokol městský dokazuje.

Když ale však lid před komisí toliko k vyznání helvetskému se hlásil, oni měšťané k tomuto náboženství přinatti a zapsati dáti se nechtěli.

Po takovém vyznání veliká radost mezi lidem povstala, takže , jak jeden současník Tomáš Juren píše... všude veselí, prozpěvování svatých písní a modlení jest slyšeti bylo."

Zápis ve veselské kronice je poměrně velmi pozdní (až z roku 1868), ale zachovalo se nám v něm několik zajímavých údajů. Lidé, kteří chtěli vystoupit z katolické církve, protože se vlastně většina z nich ani za katolíky nepovažovala, se sami začali sepisovat, ale teprve nařízení o úředním soupisu je postavilo před otázku, ke kterému se vlastně hlásí náboženství "nad čímž veliké rozpaky mezi lidem jsou povstali". Bylo třeba se rozhodnout a podle veselské kroniky se bratři na kunštátskému panství d o m l u v i l i, že se budou hlásit k reformované církvi. Jistěže při tomto rozhodování měl přední slovo Řehoř Jakubec a svoji roli tu sehrály jeho styky se zástupci uherských evangelíků ve Vídni. Tím ovšem úplně vypádlí bystřičtí potomci tamnějších luteránů. Problém byl v tom, že se dovolovalo přihlásit se k reformované a luterské církvi a lidé při tom měli vztah k domácí české reformaci a svou víru po léta sílili především četbou bratrských knih. Pěkně to poznamenal ve svých pamětech Tomáš Juren. "Komis na náboženství. R.P. 1782 byla jest po c.k. zemích komisi na náboženství, totiž podle konfesí augsburské, helvetské a řecké a já též s manželkou dle konfesí helvestké před touž komisi sem se vyznal a do jejich rejstříku reformist-tem podepsal. Mé náboženství. Já jsem náboženství dle mého vyznání reformit-ského však ale milovník starobylého náboženství evangelicko-milo-bratrského, podle konfesí někdy bejvalé jednoty bratrské." Po tomto Jurenově vyznání následuje pozoruhodný výčet bratrských knih, které se " u mě teď nyní k mému velikému potěšení vyna-cházejí."

Podle veselské kroniky komise zasedala na panském dvoře v Dalečíně a tam každý za sebe musel říci "pro jakou příčinu od nábožensství římsko-katolického odstupuje a ku kterému vyznání evangelickému se přidati vůli má a svou vlastní rukou to podepsati musil."

V brněnském archivu se však zachovaly protokoly o zápisech komise, která zasedala od 15.května do 15.července ve varhaostenské kanceláři na zámku v Kunštátě. Členy této komise byl Jacobus Ferrerel, farář z Lomnice jako duchovní komisař, Fratz Josef Renner, brněnský krajský komisař a Johann Antonín Senský, kunštátský vrchní.

Postupně přicházeli lidé z Louky, Tasovic, Prosetína, Olešnice, Kčenova, Crhova, Rovečina, Věstínku, z Bolešína, Ze Lhoty, Brťoví, Malého Tresného, v Věstína, z Velkého /hrubého/ Tresného, z Dalečina, z Nedvězího, z Malého Ubušína, z Ubušítku, u Ubušínu, Strachujova, Unčina, Chudobína, Veselí, z Polomi, z Hlubokýhoz, z Korouhvice, z Chlumu, z Víru, ze Sulkovce a Nyklávce.

Zápisy v Protokolu náboženské komise, která zasedala na kunštátském zámku jsou velmi, velmi stručné. Otázky i odpovědi se s malými obměnami opakují téměř doslova, takže z nich nemůžeme vyčíst, došlo při nich k jakémukoli rozhovoru. Pro zajímavost projdeme několik zápisů z Olešnice:

Povolan byl Frantz Weiner

1/Jak se jmenujete a jak starej?	Frantz Weiner, 36 let starej švec
2/ Jakej vyry ?	Reformitckej
3!V čem pozustava ta vyra?	v kšaftu Syna Božího.
4/Jakou máte pochybnost ve viře katolickej?	Nemám žádnou, jen že se mě nelíbí

Vysvětlilo se to

5/ Cete bet katolikiem ?

Nechcy.

Jeho žena.

1/Jak se jmenujete a jak stará?

Kateřina, 30 let stará

2/ Jakej vyry?

Reformitskej

3/V čem pozustava ta vyra?

Něvim.

4/Jakou máte pochibnost ve viře katolickej?

Namam žádnou, jen že se mě nelíbí

Visvětľilo se i to

5/ Cete bet katoličkou

Nechcy

Štiř děti nedospěly.

Povolán byl Gregor Jakubetz

1/Jak se jmenujete a jak starej?

Gregor Jakubetz, 52let stare.

2/ Jakej vyry?

Reformitskej.

3/ V čem pozenstava ta vyra?

V Sakoně Paně a v dvoch svatostech.

4/ Jakou mate pochybnost ve viře katolickej?

Že se nejpodava pod obojom.

Visvětľilo se mu to.

5/ Cete bet katoliken?

Nechcy.

Řehoř Jakubetz "

zázr.

Zápisy jsou zajímavým dokladem toho, jak na úřadech písaři neměli česky. Mohly by být dokladem, zvláště tam, kde se hlásila k evangelictví celá obec, na příklad věkového složení obyvatelstva, sociálního zařazení. Bohužel se však k soupisu buď pro nemoc nebo stáří nedostavila celá řada lidí a nejsou tedy údaje úplné. Všimněme si však aspoň jedné věci.

Zápisy měly být vlastnoručně podepsány. Ti, kteří neuměli psát, udělali buď čáry nebo kolečka. Ti, kteří uměli psát, se podepsali.

V Protokole kunštátského panství nenajdeme ani jediný podpis ženy. Ani žena Tomáše Jurena, která zřejmě uměla číst, neuměla psát. Z třiapadesáti osbb, které se dostavily před komisi z Olešnice se pod svou výpověď vlastnoručně podepsalo sedmnáct mužů.

Z Prosetína přišlo na kunštátský zámek asi 140 lidí a z toho se taky jen sedmnáct vlastnoručně podepsalo. Ve Veselí uměl psát jediný člověk a z Ubušítku asi ze sedmdesáti lidí tři! V Ubušítku kolik let před vydáním Tolerančního patentu bydlel Tomáš Juren a učil tam děti číst a psát. Těžko si dnes vůbec dovedeme představit jak ve všeobecném prostředí ngramotnosti, a také bídy, dřiny a chudoby, bylo těžké se naučit zvláště psát. V Prosetíně uměli psát všichni členové Juronovy rodiny. Ale podpis najdeme i u jména Tomáše Procházky, o kterém víme, že s ním byl Tomáš Juren za mlada v Olešnici vězněn, nebo u jména Václava Klimenta, který podle starého vyprávění byl s rodinou Jurenovou zavřen těsně před vydáním Tolerančního patentu zřejmě kvůli bohoslužbám konaným v prosetínském katolickém kostele. Jsou podepsáni i Jan Fučík, Tomáš Friedrich, Tomáš Matonoha, Václav Jurák, Jakub Maršálek, jména, která žijí dodnes v prosetínských rodinách nebo živé paměti. Jisté je, že lidé, kteří uměli číst a psát, byli předáky osatažních a bratří z Olešnic měli mezi ostatními hlavní slovo také pro to, že uměli psát.

Úřední soupisy na Kunštátě byly dokončeny 15.července 1782. Vyhotovené protokoly ze všech panství byly zaslány na brněnský krajský úřad. a odtud postoupeny na gubernium. V archivu gubernia se dochovaly tyto zápisy, které se týkají prosežínského sboru:

Hlášení z 13.ledna 1783

"Na panství tišnovském ve vesnici Borači... žije Vavřín Vachálek, přiznavši se k helvetskému vyznání a usedlý soused Hrdlička, dohromady tedy dvě rodiny nebo tři duše. Tito lidé, nevědoouce dosud o jiné bližší modlitebně, prohlásili, že se

připojí k modlitebně, jež se buduje ve vsi Prosetíně na kunštátském panství."

Ze dne 12. února 1783 jiné hlášení:

"Podle sedmi náboženských přiznávacích protokolů z panství pernštejnského, zaznamenaných duchovním komisařem, farářem z Bystřice... nalézají se na jmenovaném panství 15 akatolických rodin a to jmenovitě:

Ve vesnici	Rážná	1 rodina	nebo 4 duše
	Rodkov	1	8
	Olešnička	jednotlivá osoba	nebo 1 duše
	Milasín	2 rodiny	nebo 9 duší
	Josefov	4	16
	Čtyři Dvory	5	25
	Bukov	2	10

Celkem 15 rodin nebo 75 duší. Tyto byly koncem září 1782 pojaty do hlavního seznamu akatolíků brněnského kraje. Všichni zmínění přiznávají se k helvetskému vyznání, ačkoli nemají pravý pojem o něm. A se zřetelem na to, že podle nařízení nejvyšších míst nedosahují předepsaného počtu rodin a duší ke zřízení modlitebny, prohlásili, že se chtějí připojit k poddaným kunštátského panství a také tam se účastniti bohoslužeb."

Protokoly z pernštejnského panství jsou daleko obšírnější, úředně nepoměrně propracovanější než z panství kunštátského. Odpovědi jsou svéráznější - nebylo tak lehké, když jediná rodina z celé katolické obce se odebrala na kancelář a tam ohlásila, že odstupuje.

Tak na př. z vesnice Rodkov:

Josef Pokorný, mlynář, 54 let:

Od svých rodičů měl jsem víru evangelickou, nyní mám helvetskou. Však bych já se přiznal k augustiánskému náboženství, ale co bych sám dělal? Kdo je pokřtěn jest a dobré skutky činí, může bejt spasen.

Rozara, žena 44 let

Od maličkosti mám víru staročeskou bratrskou, nyní mám helveřtkou. a v tej setrvám jako můj manžel.

Frantz, syn, 16 let

Co sem literu poznal mám tu víru jako táta a máma, já se svých rodičů nespustím.

Křištof, syn, 14 let

Já mám víru co můj tatínek a já jináč neudělám
(další mladší děti bez výpovědi)

Ve vesnici Milasíně obyvatel^{e/}é č. 10 uvedli, že vystoupili z katolictví před několika málo lety:

Josef Šeler, 50 let, podruh

Před sedmi lety jsem odstoupil od víry katolické, já nevím z jaké příčiny. Nyní mám náboženství helvetský ...

Jan Navrátil, 32 let, sedlák

Sem helvetského náboženství již dvě léta.

Jaký jest rozdíl mezi tím a katolickým, to já nevím.

Kateřina, žena 25 roků

Juž jsem rok v helveřském náboženství. Já nevím co to je, já sem na to hloupá. Ačkoli je víra katolická samospasitelná, já přeci od svojí neodstoupím.

Fabian Matoušek, 25 let, pacholek

Jsem helvetského náboženství již tři léta, moje
mateř mně k tomu vedla, až přijdou naši pastýři, ti
nás toho vyučí.

Ve vesnici Josefově se hlásili celkem čtyři rodiny. Na př. nač. l.
Josef Čaroš, 50 let, chalupník

Hned má mateř mně to povídala, abych se držel Zákona
Páně a toho sem se já dycky držel, nyní ale jsem
helvetského náboženství. To již je darmo, již vy ze
mne nic neuděláte, čím jedenkrát hrnek navře, tím
dycky páchne.

Anna, žena 30 let

Když jinší praví, že jsou helvetského náboženství,
já taky jsem zdělila po svých rodičích víru, sama
nevím, nejčkem sem se upamatovala, že je to bernánská
víra a v tej zůstávám.

Časné vyznání víry čteme ve výpovědi Františka Leska ze vsi
Bukov z čísla tři:

František, Lesek, 30 let, sedlák

Já jsem měl od dětinství víru staročeskou bratrskou,
nyní mám helvetskou pod lámáním chleba a pití z ka-
liča, věřím, že je to tělo a krev Krista Pána.
Tej svátosti se neklaním nebo samému Bohu patří
poklona. Svatý nectím, za mrtvý se nemodlím, zpověď
svatá má býti veřejná, skutky dobré jsou k spasení
potřebné, člověk může být v každé víře spasen.

Mariana, žena, 24 let

Od víry katolickéj sem odpadla před čtyřmi lety,
když jsem se provdala, sem helvetského náboženství
jako můj muž a v tom zůstávám jako on.

V protokolech z pernštejnského panství jsou zachyceny výpovědi evangelíků ze Čtyř Dvorů.

Z čísla 2

Jan Štěpán, 60 let, sedlák

Víru staročeskou bratrskou zdědil jsem po svých rodičích a tu my nyní nazýváme helvešskou. Mám dvě svátosti: křest a večeří Páně. To jest lámání chleba a pití z kalicha Páně.

Kateřina, žena 45 let.

Já sem již dávno reformitka podle helvetského náboženství a v tom zůstávám.

Frantz, syn, 18 let

Já budu jako táta a máma podle helvetského vyznání.

Jan, syn, 14 let

Kristus Pán mě dal do hlavy, abych byl helvetského vyznání náboženství jako táta a máma; já jinak neudělám než jako tatínek a maminka.

Kateřina, 13 let

Duch svatý mně povídal, že jsem helvetského náboženství a on mě taky k tomu vedl.

Barbara, 81 let, pro nemoc přijít nemůže. Matka chce, aby v tom náboženství zůstala.

Č. 3

Josef Švanda, 28 let

Jsem helvetského náboženství, vyznávám křest a večeří Páně. Přijímám chleba a víno, tomu se neklaním. V tom náboženství jsem od narození a v tom taky umřu.

Rozalie, žena, 20 let

Ja jsem byla dycky reformitka, co to je, já nevím nyní jsem helvetskýho náboženství jako můj manžel.

a tak zůstanu jako můj manžel.

Martin Švanda, pacholek, 40 let.

Prve jsem byl evangelíkem, nyní jsem helveta, vyznávám křest a Večeři Páně, co je ta večeře Páně nevím, ještě jsem u ní nebyl.

Číslo 9

Jiřík Švanda, 60 let pro starost velikou a neduživost přijíti nemohl a zůstává v tom náboženství helvetském.

Markyta, žena, 50 let.

Já vyznávám tu víru, kterou můj syn a má nevěsta a můj muž vyznávají a v té chci umřít proto, že sem v ní od maličkosti.

Zápisy pokročují v témž duchu a tónu. Vzácná jest jasnost výpovědí a jeden společný tón- my od katolické víry neodstupujeme, my jsme nikdy katolíky nebyli. Žila i v Prosetíně a jinde v okolí tak silná českobratrská tradice jako ve Čtyřech Dvořích?

byly

Na základě výnosu gubernia ~~zixkxxx~~ roztroušené evangelické rodiny z ~~nxjxáxmějžáfxkxakxh~~ pernštejnského panství přiděleny k prosetínskému sboru. Podle zápisu ve sborové kronice z roku 1826 "k této svaté církvi prosetínské, která sama počítala tehdaž ~~fxkxkx~~ počet familií 57, duší 299 připojili se famililní kolaturníci na panství kunštátském Brtvoí fam. 20, duší 79, Bolešín fam.16 duší 103, Lhota f.4 duší 4, Kštěnov, f. 4 duší 8, Louka f. 18, d.99, Crhov f.4 duší 18, Petrov f.1 d.1, Roseč f.9 d.56, Kunštát f.4,d.18, Tasovice f.9, d.18.

Na panství pernštejnském ~~fxáxkxkx~~ Čtyři Dvory f.4 duší 23, Štorf f.3 d.11, Bukovy f.6 d.27. Na panství Rožineckém

888".

Blaškov f.25 d.146 a Dolní Rošička f.10 d.56
Vesměs tedy počet familií k této církvi přivtělených činilo 152 a duší